

پوهنتون کاردان
KARDAN UNIVERSITY

نظام اخلاقی اسلام

یوهنډون کارډان
KARDAN UNIVERSITY

فهرست

- فهرست
- معنی لغوی و اصطلاحی اخلاق
- تعریف و مفهوم نظام اخلاقی
- مصادر نظام اخلاقی اسلام
- اهمیت و اهداف نظام اخلاقی اسلام
- نقش و فلسفه عقلی در نظام اخلاقی اسلام
- خصوصیات اخلاقی اسلام
- منابع مضمون

نتایج متوقع از درس

حاصل نمودن معلومات در مفاهیم عمومی نظام اخلاقی اسلام.

تعريف اخلاق

أ- معنى لغوي اخلاق:

اخلاق جمع خُلُق به معنى سرشت و طبيعت است يعنى آن سرشت طبيعى يى كه انسان طبق آن آفریده شده است.

ب- معنى اصطلاحى اخلاق:

جرجانى اخلاق را چنین تعريف نموده است: (اخلاق عبارت از يك شكل ثابت برای نفس است كه افعال انسان از آن به سهولت و آسانی بدون تفكر و تعمق صورت ميگيرد). تعريفات جرجانى ص 10 يا اخلاق معيار تمیز بين خوب و بد است كه خوب را قبول و بد را ترد می کند.

مصادر و منابع نظام اخلاقی اسلام

1- قرآن مجید:

قرآن مجید انسان را با تمام ابعاد وجود وی از بُعد جسمی، روحی، نفسی، و عقلی مورد توجه قرار داده و می خواهد که این ابعاد بصورت متوازن و متعادل به حد کمال خویش نایل گردد. قرضاوی دورنمای جهان اسلام ص

383

پس کمال انسان زمانی حاصل میشود که همه ابعاد وی بصورت کامل رشد و نمو نماید اما اگر توجه تنها در یک بُعد بوده و ابعاد دیگر در نظر گرفته نشود انسان نمیتواند به حد کمال انسانیت خود نایل گردد وقتی که انسان نمی تواند صرف به واسطه عقل کمال خویش را درک کند، پس قرآن کریم که وحی جلی الهی است، این نقیصه در انسان را مرفوع ساخته و راه رسیدن او را به حد کمال در تمام ابعادش بیان میدارد و هر زمانی که انسان در فهم قرآن مجید و تطبیق احکام آن دچار مشکلات میشود، سنت مطهر پیامبر اسلام صلی الله علیه وسلم راه را روشن کرده و آنرا برایش بیان میدارد.

ادامه... بیان مصادر نظام اخلاقی اسلام

یوهنډون کارډان
KARDAN UNIVERSITY

2- سنت مطهره:

قرآن مجید سنت را منحیث مصدر دوم در شریعت اسلام ومنجمله اخلاق اسلامی بیان نموده است و در آیات متعدد تأکید کرده است تا آنچه را که پیامبر امر میکند از آن پیروی کنیم و از آنچه که نهی میفرماید باید خود داری نمائیم. الله جل جلاله میفرماید: **(وما آتاکم الرسول فخذوه وما نهاکم عنه فانتهوا)** سوره حشر آیه 7

ترجمه: و هرچه بدهد پیامبر شما را بگیریید آنرا و از هرچه که منع کند شما را از آن باز ایستید.

پس آنچه را که دین مقدس اسلام از اخلاق برای ما بیان میکند از خلال آیات قرآن مجید و سنت پیامبر بزرگوار اسلام آنرا ذکر کرده است تا انسان بتواند در هر عصر و زمان و در هر مکان از آن استفاده کرده و خود را به اخلاق نیکو مزین کرده و از اخلاق زشت اجتناب ورزد.

پوهنتون كاردان
KARDAN UNIVERSITY

اهمیت و اهداف نظام اخلاقی اسلام

روش های اخلاقی یکی از مهمترین ابعاد حیات و زندگی انسان شمرده می شود و حتی گفته می توانیم که رکن اساسی را در حیات انسان در این دنیا چه از حیث فرد و یا جامعه روشهای اخلاقی تشکیل میدهد زیرا انسان از انگیزه ها و تمایلات گوناگون خلق شده، و با این تمایلات و انگیزه ها از دیگر مخلوقات فرق دارد هم بعد مادی دارد و هم روحی هم در وی تمایلات فرد گرایی است و هم جامعه گرایی هم میتواند به سرحد ملائکه ارتقاء نماید و هم میتواند از يك حیوان پست تر و ذلیل تر شود. با همین تمایلات و انگیزه های عجیب شده انسان خلافت الهی را در روی زمین کسب نموده و بار امانت الهی را متقبل گردیده است.

ادامه... اهمیت و اهداف نظام اخلاقی اسلام

پس روش اخلاقی یکی از مهمترین ضرورت‌های مبرم انسان منحیث فرد و جامعه میباشد تا با پیاده کردن آن انسان توانسته باشد تمایلات و انگیزه های فساد درونی خویش را پرورش کرده در قدم اول خودش از اطمینان و استقرار داخلی بهر مند گردد و در قدم دوم يك جامعه با امنیت و آرام را ایجاد نماید زیرا هر زمانیکه انسان قلباً و نفساً مطمئن گردید جامعه که مجموعه از انسانها است خود بخود آرامی و امنیت را حاصل میکند.

نقش و فلسفه عقل در نظام اخلاقی اسلام

عقل قوه مدرکه ایست که میان خوبی ها و بدیها، زشتی ها و نیکی ها، فجور و تقوی که در نهاد انسان عین شده تفکیک، میکند زیرا اگر این قوه مدرکه در انسان، نمیبود پس فرق میان يك انسان منحیث خلیفه الهی و حیوانی که هیچگونه مسئولیت و مکلفیت متوجه وی نیست، صورت نمیگرفت از همینجاست که وحی الهی که در قرآن و سنت پیامبر اسلام خلاصه میشود هیچگاه بدین معنی نیست که نقش عقل را از میان برده و آنرا منحیث يك قوه بیکاره معرفی کند بلکه قرآن و سنت پیامبر با تأکیدات فراوان انسان را متوجه بکار انداختن عقل، میکند و مدار تکالیف شرعی را روی عقل پایه گذاری مینماید. به همین ترتیب در رابطه به اخلاق هم پیامبر اسلام این مجال را برای انسان مسلمان باز گذاشته...

ادامه... نقش و فلسفه عقلی در نظام اخلاقی اسلام

و در بسیاری امور اخلاقی که انسان مسلمان متردد میباید وی را متوجه عقل خودش کرده تا در نیک بودن و زشت بودن آن عقل خود را بکار انداخته به آن عمل و یا از عملکرد به آن خودداری نماید . پیامبر اسلام در رابطه به شناخت نیکی و بدی در جواب یکی از اصحاب خود میفرمایند: " **الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي صَدْرِكَ وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ** " . ترجمه نیکی خلق خوب است و گناه آنچه است که در سینه تو ایجاد ناراحتی میکند و خوش نداری که مردم در چنین حالت تو را مشاهده کنند."

در حدیث دیگری از پیامبر بزرگوار اسلام (ص) در این رابطه چنین آمده است که فرمودند: (**يا وابصة استفتت نفسك البر ما اطمأن إليه القلب واطمأن إليه النفس والإثم ما حاك في القلب و تردد في الصدر وان أفتاك الناس**) مسند ابن حنبل ج 4 ص 228

ترجمه: ای وابصه از خود بپرس نیکی آنست که قلب و نفس ات به آن آرام و راحت میشود، و گناه و بدی آنست که در قلب تو نگرانی و ناراحتی پدید می آورد اگرچه مردم برای تو فتوا هم بدهند.

ادامه... نقش و فلسفه عقلی در نظام اخلاقی اسلام

در نهایت گفته میتوانیم همین طوری که فقهای کرام در رابطه به بیان احکام الهی استفاده قابل ملاحظه در اعمال عقل در پرتو احکام الهی از دو اصل اجماع و قیاس نموده اند بهمین ترتیب در رابطه به اخلاق هم پیامبر اسلام انسان مسلمان را دست باز داده تا در شناخت هر نوع امور اخلاقی از نیک و بد عقل خود را بکار اندازد.

منابع مضمون

1. إحياء علوم الدين للإمام الغزالي
2. أخلاق المسلم للشيخ وهبة الزحيلي
3. د اسلامي حاكمانو اخلاق او صفات للشيخ عبدالباقي حقاني
4. تربية الاولاد للشيخ عبدالله ناصح علوان
5. تحفة الدعاة لإصلاح الرعية والرعاة، دعوت و ارشاد جلب جذب كمپسون
6. خلق المسلم للشيخ محمد الغزالي

پوهنتون کاردان
KARDAN UNIVERSITY

تشکر